

NORNAS NYHEDSBREV NR 7, MAI 2007

Danmark

Kronprinsesse

Forårets navnemæssige samtaleemne i Danmark – i hvert fald i den kulørte presse – var de mulige navne i forbindelse med familieførøgelsen i kongehuset. Den 21. april fik kronprinseparret en lille datter, og det åbner ifølge landets onomastiske hofsnoget, Eva Meldgaard og Susanne Vogt rum mulighed for spændende nyskabelser på den royale navnehylde. Mon ikke de to kommer på overarbejde, når prinsessen døbes i Frederiksborg Slotskirke 1. juli kl. 11:30.

Historiske kort

Danmark har været bagud i forhold til nabolandene med at få digitaliseret og samkørt historiske kort. Især udskiftningskortene fra de store landboreformers tid rummer et stort og for en stor dels vedkommende uudnyttet navnestof. Afdeling for Navneforskning har gennem Københavns Universitet fået mulighed for at indkøbe georefererede, elektroniske historiske kort, bl.a. Videnskabernes Selskabs Kort (c. 1750-1805) Generalstabens målebordsblade (1842-99), m.m. Desværre er det meget omfattende – og for navneforskningen vigtige – matrikelkortmateriale fra udskiftningens tid, ca. 1887-1820 endnu ikke fuldt indskannet af Kort- og Matrikelstyrelsen, endsize et produkt fra deres side. Vi må håbe, at 'kortene snart kommer på bordet' ...

Danmarks administrative historie

Peder Gammeltoft er med i en forprojektansøgning om penge til en digitalisering af Danmarks historiske inddeling, et projekt der har til hensigt at kortlægge alle historiske administrative inddelinger og skabe en fælles forskningsplatform via Internettet.

Navneskift og navnegebyr

Den nye navnelov fra 2006 fejrede et års fødselsdag 1. april. Langt over 100.000 danskere har skiftet navn, og det har betydet en mærkbar tilbagegang for navne som Jensen, Hansen og Pedersen o.s.v. Folk har typisk taget deres mellemnavn i stedet for et "kedeligt" -sen-efternavn. For at lægge bånd på befolkningens navneinteresse, har det danske Folketing i maj besluttet at indføre et gebyr på navnesager på 430 kr.

Torp-forum

Det dansk-svenske torp-forum holdt i slutningen af april en velbesøgt, tværfaglig konference i Malmö. Over tre dage blev torp belyst sprogligt, arkæologisk, juridisk. Valget af konferencestedet var velvalgt. For det første var det sidste chance for at besøge Einar Hansen stiftelsens Fridhemsborg. For det andet er der de senere år udgravet interessante torp-bebyggelser i Skåne, især syd for Malmö i forbindelse med Öresundsförbindelsen og Citytunnelprojektet. Endelig er Skåne et kulturgeografisk grænseområde for den yngre navnebølge af mindre svenske torp-bebyggelser overfor danske gadehuse.

Michael Lerche Nielsen

Finland

Nya doktorsavhandlingar

Under det senaste halvåret har tre nya doktorsavhandlingar publicerats. I december 2006 disputerade Janne Saarikivi inom ämnet finsk-ugrisk språkvetenskap (Helsingfors universitet). Hans sammanläggningsavhandling *Substrata Uralica. Studies on Finno-Ugrian substrate in northern Russian dialects* (Tartu 2006), är en grundlig undersökning av språkliga substrat i allmänhet och substratnamn i synnerhet. Opponent var Irma Mullonen från universitetet i Petrozavodsk.

I mars 2007 disputerade Antti Leino vid Institutionen för finska språket och litteraturen vid

Helsingfors universitet. I sin sammanläggningsavhandling *On Toponymic Constructions as an Alternative to Naming Patterns in Describing Finnish Lake Names* närmar sig Leino analogins roll i namngivningen ur en konstruktionsgrammatisk synvinkel. Avhandlingen kombinerar språkvetenskapliga och datavetenskapliga metoder. Opponent vid disputationen var Staffan Nyström.

Vid samma institution disputerade i maj 2007 Kaija Mallat. I avhandlingen *Naiset rajalla. Kyöpeli, Nainen, Naara(s), Neitsyt, Morsian, Akka ja Ämmä* (ungefär 'Kvinnor vid gränsen. Gammelpiga [Kyöpeli som ortnamn ≈ Blåkulla; joutua kyöpeliin 'hamna på glasberget'] Kvinna, Hona, Jungfru, Brud, Gumma och Kärring') reder Mallat ut varför orter getts namn med förleder som består av ord som syftar på kvinnor. En del av namnen visar sig vara mytologiska. Kaisa Häkkinen från Åbo universitet var opponent vid disputationen.

Ortnamnsatlas

En elektronisk atlas över finska ortnamn i Finland har lanserats. Atlasen innehåller 234 centrala ortnamnselement och namnuppgifterna är hämtade ur Namnarkivets samlingar. För varje namnförekomst ges uppgifter om var orten ligger och vilken typ av ort det är frågan om, och i många fall ges också tilläggsinformation om namnet och platsen. Sökningsfunktionerna är mångsidiga och sökningarna kan riktas och begränsas efter eget behov. Atlasen finns på adressen <http://kaino.kotus.fi/nikar/index.php> (endast med finskt användargränssnitt).

Urbana namnlandskap

I april 2007 ordnade Kotikielen Seura en temadag i Helsingfors om städernas ortnamnsbestånd. Under dagen hölls fyra föredrag som behandlade ortnamn i urbana miljöer ur olika perspektiv. Bland andra presenterades studier av namnbruket i den vanliga stadsbonds språkbruk, men också de offentliga namnplanerarnas synvinkel fokuserades. Föredragen baserades på samprojektet *Förändringar i namnlandskapet i stadsdelar i Helsingfors med allt större sociolingvistisk variation* som leds av Terhi Ainiala och Jani Vuolteenaho.

Namnplanerare i Esbo

Kaija Mallat har valts till namnplanerare i Esbo stad och fortsätter därmed Marja Viljamaa-Laaksos trettioåriga verksamhet. Kaija Mallat började sitt arbete i Esbo den 1 februari 2007.

Finska förnamn

Eero Kiviniemis storverk *Suomalaisten etunimet* 'finnarnas förnamn' kom ut i januari 2007. I boken redogörs bland annat för de mest populära förnamnen under olika tider, för namnval och för namnmode.

Terhi Ainiala och Leila Mattfolk

Færøerne

Ny personnavnelov

24. april i år vedtog lagtinget en ny personnavnelov. Færøernes første personnavnelov trådte i kraft 16. oktober 1992. Den var ret restriktiv. I § 2, stk. 3, stod: "Navnet skal være i overensstemmelse med færøsk sprogbrug". 1. juli 2002 trådte den næste personnavnelov i kraft. Til § 2 blev der tilføjet et nyt stk.: "Navneudvalget kan efter ansøgning gøre undtagelse fra stk. 2 [at navnet skal være i overensstemmelse med færøsk sprogbrug], når der er tale om opkaldelse efter folk i slægten. Landsstyremanden fastsætter i en bekendtgørelse nærmere regler om undtagelse".

Den største ændring i den nye lov, er: "I vurderingen af en evt. opkaldelse skal der lægges vægt på, at navnet i hovedtræk ligner navnet på den, som skal kaldes op. I den forbindelse skal hensyn tages til 1) navnets etymologi, 2) ortografien og 3) udtalen af det navn, som der bliver ansøgt om. Opkaldelse i slægten bliver afgrænset til, at den, som skal opkaldes, er: 1) barnets søskende, 2) forælder, bedsteforældre eller oldeforældre, 3) forældrenes søskende, 4) søskendebarn, eller 5) søster til bedstemor eller bedstefar, broder til bedstemor eller bedstefar".

Med denne meget liberale lov er man faktisk kommet tilbake til den tilstand, som var på navneområdet før loven fra 1992.

Anfinnur Johansen

Island

Stednavnekommissionen

Örnefnanefnd (Stednavnekommissionen) har fået en ny sammensætning. Þóra Björk Hjartardóttir docent i islandsk ved Islands Universitet er blevet udnævnt som formand fra 1. marts 2007. Andre medlemmer er Svavar Sigmundsson, forskningsprofessor, udnævnt af Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, viceformand, og Jónas Jónsson, fhv. landbrugschef, udnævnt af Miljøministeriet. Sprognævnets observatør i kommissionen er Þórarinn Eldjárn, forfatter. Kommissionen behandler nye gårnavne og kommunenavne. Kommissionen har også til opgave at afgøre tvistemål omkring de stednavneformer, der anføres på geografiske kort. Kommissionen hører under Undervisningsministeriet.

Personnavnekommissionen

Mannanafnanefnd (Personnavnekommissionen) har følgende sammensætning: Kolbrún Linda Ísleifsdóttir, kontorchef, formand, udnævnt af Det juridiske fakultet, Ágústa Þorbergsdóttir, afdelingsleder, udnævnt af Det humanistiske fakultet ved Islands Universitet, og Baldur Sigurðsson, docent, udnævnt af Islandsk sprognævn. Kommissionens opgave er bl.a. at godkende nye personnavne til personnavnelisten og tage stilling til forskellige spørgsmål vedr. personnavneloven. Kommissionen hører under Justits- og kirkeministeriet. Information om loven og kommissionen findes på ministeriets hjemmeside under www.rettarheimild.is/mannanofn, bl.a. listen over godkendte personnavne.

Borgarnes 2007

Forberedelserne til Fjortende nordiske navneforskerkongressen i Borgarnes 11.-14. august 2007 går godt. Omkring 65 deltagere har meldt sig med 45 foredrag. Nærmere oplysninger kan findes på hjemmesiden, http://www.arnastofnun.is/page/Fjortonde_nordiska_namnforskarkongressen. Her kan man bl.a. se resumeerne af foredragene.

Svavar Sigmundsson

Norge

Nytt om namn

Det 44. nummeret av meldingsbladet kom ut eit par veker inn i 2007. Forutan vanleg meldingsstoff inneheld bladet rapporten frå Den 11. nasjonale konferansen i namnegransking, som vart halden ved Universitetet i Oslo 10. november 2006. Emnet for konferansen var «Personnamn og personnamnbruk i kronologisk, geografisk og sosialt perspektiv – kva impulsar og mentale haldningar styrer namngjevinga?». Kortfatta versjonar av 7 av dei 11 foredraga, samt ei oppsummering, er publiserte i Nytt om namn. Av anna stoff skal nemnast referatet frå samrådsmøtet i namnekonsulenttenesta, åtte bokomtalar og – ikkje minst viktig – ein utførleg namnebibliografi for 2005, som på fleire punkt supplerer den som finst på NORNA's heimesider.

Namnesamlingar av Ivar Aasen

I 2006 kom ei bok som underskrivne ved ein inkurie ikkje fekk med i bibliografien som vart lagd ut på heimesidene tidlegare i år (og heller ikkje i namnekroniken i NoB). Jarle Bondevik, Oddvar Nes og Terje Aarset har redigert og gjeve ut ei bok med mindre målsamlingar av Ivar Aasen. I bokomtalen i Nytt om namn 44 reflekterer Åse Wetås over tittelvalet og peikar på at her er ikkje berre *namn* (person- og stadnamn), men like mykje *nemne* (plante- og dyrenemne, forutan «sexualia»!). Men ho gjev mange, fortente lovord både til Aasens tekster og til det om lag 40 sider lange foreordet.

Lind på nett? Nei, enno ikkje.

I det førre nyhendebrevet nemnde eg planane om å få gjort E.H. Linds Norsk-isländska dopnamn tilgjengeleg over nettet. Heile band 1 er skanna og om lag 2/3 er korrekturlese og retta opp. Men søknaden om eksterne midlar til å halda fram med arbeidet vart diverre avslegen, og arbeidet er avbrote inntil vidare.

Tom Schmidt

Sverige

Disputation

Lördag 2 juni kl. 10.15 disputerar Kristina Neumüller på avhandlingen ”Vattensjön och Vattenån. Samband mellan sjönamn och ånamn i Medelpad”. Opponent är prof. Gunilla Harling-Kranck, Tammerfors universitet. Lokal: Föreläsningssalen i Uppsala arkivcentrum.

Tillsättning forskrider

Tillsättningen av Uppsala-professuren (efter Svante Strandberg) i nordiska språk med inriktning mot namnforskning fortskrider. De fyra återstående sökandena kommer enligt preliminärt förhandsbesked att kallas till provföreläsning och intervjuer den 18 september 2007.

Gratis böcker

Boklagret i Uppsala Arkivcentrum behöver minskas radikalt. Såväl NORNA-förlaget som Ortnamnssällskapet i Uppsala erbjuder därför medlemmarna i de bägge organisationerna att gratis hämta rapporter/tidskrifter innan de makuleras. Kontakta Eva Brylla eller Mats Wahlberg vid SOFI för närmare information.

Möter og konferenser

FN:s ortnamnsorgan UNGEGN genomför sitt 24:e expertgruppsmöte i New York den 20 och 31 augusti 2007. Däremellan, den 21–30 augusti, hålls “The Ninth United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names”, också i New York. I anslutning till konferensen övergår ordförandeskapet för UNGEGN:s nordiska division från Finland till Danmark. Se vidare <http://unstats.un.org/unsd/geoinfo/ungegn.htm> och <http://unstats.un.org/unsd/geoinfo/uncsgn.htm>.

I Uppsala genomförs Nordiskt språkmöte – Nordmålforum 2007 den 7–9 september 2007. Temat är ”Namn, namnvård och språkpolitik i ett mångspråkigt Norden i dag”. Mötet arrangeras av Språkrådet inom SOFI. Mer finns att läsa på hemsidan som uppdateras kontinuerligt: http://www.sprakradet.se/servlet/GetDoc?meta_id=2118#item101900.

I Wien, Österrike, genomförs symposiet “Names in the Economy 2. Where business strategies meet onomastics”. An International Symposium at the Vienna University of Economics and Business Administration 14–16 June 2007. Se vidare <http://www.wu-wien.ac.at/portal/veranstaltung/wu/nameswu2007>.

I Basel, Schweiz, genomförs den internationella konferensen ”Proper names in spoken language” (es noms propre dans l’oralité) den 22–23 november 2007. Dead-line för föredrag var den 15 maj men övrigt deltagande kan ännu anmälas. Se vidare <http://www.wu-wien.ac.at/portal/veranstaltung/wu/nameswu2007>.

I Toronto, Canada, genomförs ICOS 23 den 17–22 augusti 2008. Ett ”First Circular” med anmälningsblankett kan nås via <http://www.yorku.ca/vpaweb/ICOS2008/index.php?lang=en>.

Staffan Nyström